

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 201/06-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. augusta 2006 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho o sťažnosti A. D., B., zastúpenej advokátom JUDr. L. S., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. BN - 4 C 174/02 (pôvodne vedenom Okresným súdom Bánovce nad Bebravou pod sp. zn. 4 C 174/02) takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. D. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. BN - 4 C 174/02 (pôvodne vedenom na Okresnom súde Bánovce nad Bebravou pod sp. zn. 4 C 174/02) **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Trenčín **p r i k a z u j e ,** aby v konaní vedenom pod sp. zn. BN - 4 C 174/02 konal bez zbytočných prietáhov.

3. A. D. n e p r i z n á v a finančné zadosťučinenie.

4. A. D. p r i z n á v a úhradu trov konania 5 788 Sk (slovom päťtisícšesťstoosemdesiatosem slovenských korún), ktoré je Okresný súd Trenčín p o v i n n ý zaplatiť na účet advokáta JUDr. L. S., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. mája 2006 doručená sťažnosť A. D., B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. L. S., B., ktorou namieta porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. BN - 4 C 174/02 (pôvodne vedenom Okresným súdom Bánovce nad Bebravou pod sp. zn. 4 C 174/02) o návrhu na určenie vlastníckeho práva, súčasťou ktorého bol aj návrh na zabezpečenie dôkazu a vydanie predbežného opatrenia.

Označené konanie začalo v roku 2002 na základe žaloby o určenie vlastníckeho práva na Okresnom súde Bánovce nad Bebravou, ktorý po vykonaní nevyhnutných úkonov 15. júla 2002 uznesením č. k. 4 C 174/02-47 pripustil zmenu účastníkov konania. Okresný súd Bánovce nad Bebravou vykonával vo veci nevyhnutné úkony a 25. apríla 2003 uznesením č. k. 4 C 174/02-159 návrh sťažovateľky na vydanie predbežného opatrenia zamietol. Krajský súd Trenčín svojím uznesením z 31. júla 2003 sp. zn. 4 Co 199/03 uznesenie prvostupňového súdu potvrdil. Okresný súd Bánovce nad Bebravou vykonával ďalšie úkony vo veci, zo spisu však nie je možné zistiť, kedy bola pridelená Okresnému

súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“), ktorý vo veci koná aj v súčasnosti, pričom o nej nebolo dosiaľ právoplatne rozhodnuté.

Sťažovateľka podala 18. apríla 2006 prostredníctvom svojho právneho zástupcu okresnému súdu podanie, ktoré označila „... za využitie právneho prostriedku v zmysle § 3 ods. 7 a § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov“. Okresný súd na uvedené podanie nereagoval a ako to vyplýva z vyjadrenia predsedu okresného súdu k sťažnosti, o tomto podaní sa nedozvedel, pretože bolo založené do spisu. Označil ho len za účelové podanie zo strany žalobkyne, resp. jej právneho zástupcu. Ústavný súd uvedenú argumentáciu okresného súdu neprijal a podanie považoval za sťažnosť na prieťahy v konaní.

Sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a navrhuje, aby ústavný súd o jej sťažnosti takto rozhodol:

«1. Postupom Okresného súdu v Trenčíne, vedenom pod sp. zn. 4 C 174/02 bývalého Okresného súdu Bánovce nad Bebravou, došlo k porušeniu základného práva A. D., rod. J.

- „na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v ich prítomnosti, s možnosťou vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom“, garantovaného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Trenčín prikazuje, aby v konaní vedenom bývalým Okresným súdom v Bánovciach nad Bebravou pod sp. zn. 4 C 174/02 konal bez zbytočných prieťahov.

3. A. D., rod. J. sa priznáva primerané finančné zadostučinenie 10 000,- Sk, slovom desať tisíc slovenských korún, ktoré je Okresný súd Trenčín povinný vyplatiť sťažovateľke do 2 mesiacov od právoplatnosti nálezu.

4. Okresný súd Trenčín je povinný zaplatiť A. D., rod. J. do 15 dní od právoplatnosti nálezu trovy konania vo výške 5 788,- Sk (slovom päťtisíc sedemstoosemdesiatosem slovenských korún) na účet advokáta JUDr. L. S...».

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokoval podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), a pretože nezistil dôvody na odmietnutie sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, prijal sťažnosť uznesením II. ÚS 201/06-8 z 8. júna 2006 na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval 14. júna 2006 právneho zástupcu sťažovateľky a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili k otázke vhodnosti ústneho pojednávania, a predsedu okresného súdu zároveň vyzval, aby sa vyjadril aj k sťažnosti.

Predseda okresného súdu vo svojom podrobnom vyjadrení k sťažnosti (Spr 788/06, doručenom ústavnému súdu 3. júla 2006), v ktorom uviedol chronologicky všetky úkony vykonané súdom okrem iného uviedol:

«Skutková a právna zložitost' sporu:

Z obsahu žaloby vyplýva, že žalobkyňa sa domáha určenia, že je podielovou spoluvlastníčkou tam uvedených nehnuteľností. Svoje spoluvlastnícke právo odvodzuje okrem iného z dohody o reálnej delbe nehnuteľností, ktorá mala byť uzatvorená právnymi predchodcami v roku 1960. Vzhľadom na značný časový odstup od týchto udalostí a s tým súvisiacu potrebu vykonania podrobného dokazovania (výsluchy svedkov, dopyty na štátny okresný archív, správu katastra nehnuteľností, znalecké dokazovanie a podobne) považuje Okresný súd Trenčín predmetnú právnu vec za skutkovo zložitú. Skutková zložitost' sporu sa podľa názoru súdu podieľa na skutočnosti, že vec doposiaľ nie je meritórne rozhodnutá.

Pokiaľ ide o právnu zložitost' sporu, spory o určenie vlastníckeho práva patria k bežnej agende všeobecných súdov a z tohto pohľadu vec nepovažujeme za právne zložitú.

Prekážky postupu konania podľa § 107 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku:

Z predmetného súdneho spisu bolo zistené, že v priebehu konania zomrel jeden zo žalovaných a súd preto musel zisťovať jeho dedičov, ktorí na jeho miesto nastupujú do konania, vzhľadom na to, že sa jedná o majetkovú vec (§ 107 ods. 3 O. s. p.). Uvedená skutočnosť však nevedla k prerušeniu konania a preto nemal významnejší vplyv na celkovú

dĺžku konania.

Prieťahy, ktoré podľa názoru súdu spôsobil sťažovateľ:

Podľa názoru Okresného súdu Trenčín z opisu skutkového stavu vyplýva, že sťažovateľka ako žalobkyňa sa do určitej miery podieľala na vzniknutých prieťahoch v konaní. Spolu s podaním žaloby nebol zaplatený žalobkyňou súdny poplatok, hoci táto povinnosť žalobkyne vznikla v zmysle zákona hneď pri podaní žaloby. O tejto skutočnosti musela žalobkyňa vedieť, keďže od podania žaloby je v konaní právne zastúpená. Okrem toho nebola žaloba podpísaná všetkými žalobcami a na odstránenie tejto vady musel súd žalobkyňu vyzývať.

Žalobkyňa tento nedostatok riešila tým, že zmenila okruh účastníkov na strane žalovaného tak, že ako žalovaných uviedla osoby označené predtým ako žalobcovia. Z tohto dôvodu musel súd vydať uznesenie o zastavení konania o žalobe žalobcov, ktorí žalobu nepodpísali a pripustiť, aby do konania na stranu žalovaného pristúpili ďalší účastníci. Ďalej žalobkyňa v rozpore s § 79 O. s. p. označila žalovaného v 3. rade Š. N. len menom a priezviskom. Súd následne musel vykonávať časovo náročné šetrenie ohľadne tohto účastníka, ktoré nakoniec viedlo k ustanoveniu opatrovníka tomuto účastníkovi.

Prieťahy, ktoré boli spôsobené súdom:

Som toho názoru, že prieťahy v konaní, ktoré spôsobil Okresný súd Trenčín, resp. jeho predchodca bývalý Okresný súd Bánovce nad Bebravou možno konštatovať za obdobie od 15. 10. 2004 (zloženie preddavku na trovy znaleckého dokazovania žalobkyňou) až doposiaľ.

Zistenie, či prieťahy možno považovať za zbytočné:

Prieťahy v konaní, ktoré boli spôsobené Okresným súdom Trenčín vo vyššie uvedenom období možno považovať za zbytočné.

Iné okolnosti, ktoré mali vplyv na prieťahy v konaní:

Vzhľadom na výslovnú žiadosť Ústavného súdu Slovenskej republiky uvádzanú v iných konaniach neuvádzam skutočnosti týkajúce sa zaťaženia tunajšieho súdu a jeho jednotlivých sudcov.

Pokiaľ ide o iné okolnosti, ktoré by mohli mať vplyv na rozhodnutie Ústavného súdu SR v predmetnej právnej veci, tu chcem uviesť, že podľa názoru Okresného súdu Trenčín mala byť sťažnosť sťažovateľky Ústavným súdom odmietnutá ako neprípustná podľa § 53 ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov. Sťažovateľka totiž pred podaním sťažnosti Ústavnému súdu nevyčerpala právne prostriedky, ktoré jej zákona na ochranu jej základných práv a slobôd poskytuje. V zmysle § 62 a nasl. Zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch je takýmto právnym prostriedkom ochrany sťažnosť, ktorú môže účastník konania podať predsedovi príslušného súdu na prietahy v konaní. Takáto sťažnosť musí byť vybavená do 30 dní. V prípade, že je zistená dôvodnosť sťažnosti prijíma predseda súdu opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov. Vo svojej sťažnosti sťažovateľka uvádza, že listom zo dňa 18. 4. 2006 sa obrátila na Okresný súd Trenčín so sťažnosťou na prietahy v konaní. Takáto sťažnosť však nebola predsedovi Okresného súdu Trenčín nikdy doručená. List žalobkyne, ktorý v jej mene podal právny zástupca, zo dňa 18. 4. 2006 sa nachádza priamo v spise sp. zn. BN - 4 C 174/2002 na č. l. 285, kam bol doručený dňa 24. 4. 2006. K založeniu listu priamo do súdneho spisu došlo z tohto dôvodu, že podanie bolo adresované civilnému oddeleniu Okresného súdu Trenčín s výrazným označením spisovej značky konania, pričom na podaní nie je uvedené, že sa jedná o sťažnosť na prietahy v konaní. Tu Okresný súd Trenčín poukazuje aj na skutočnosť, že právny zástupca žalobkyne v obsahu tohto podania len opisuje len doterajší priebeh konania a v závere žiada, aby toto podanie bolo považované „... za využitie právneho prostriedku v zmysle § 3 ods. 7 a § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch ...“. Žalobkyňa teda v podaní nežiada prešetriť stav konania, prijať opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov. Z toho je zrejmé, že zo strany žalobkyne, resp. jej právneho zástupcu išlo len o účelové podanie, ktoré malo za cieľ formálne naplniť podmienku vyčerpania právnych prostriedkov na ochranu práv sťažovateľky v zmysle § 53 ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov.»

Okresný súd súčasne oznámil, že netrvá na ústnom pojednávaní vo veci. Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu 21. júla 2006 oznámila, že vo veci netrvá na ústnom pojednávaní.

II.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“, v konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. pod sp. zn. BN - 4 C 174/02 o návrhu na určenie vlastníckeho práva, súčasťou ktorého bol aj návrh na zabezpečenie dôkazu a vydanie predbežného opatrenia.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy zohľadňuje svoju ustálenú judikatúru, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (II. ÚS 61/98), pričom k vytvoreniu stavu právnej istoty dochádza „až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98). Podľa názoru ústavného súdu možno preto za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu účastníka konania považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k nastoleniu právnej istoty iným zákonom predpísaným spôsobom, ako je právoplatné rozhodnutie súdu.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

Podľa uvedených kritérií ústavný súd posudzoval aj sťažnosť sťažovateľky.

1. Predmetom konania je návrh na určenie vlastníckeho práva, súčasťou ktorého bol aj návrh na zabezpečenie dôkazu a vydanie predbežného opatrenia. Z tohto pohľadu vec nie je právne zložitá a tvorí súčasť štandardnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov.

Skutkovo možno vec považovať za zložitejšiu, pretože si vyžaduje rozsiahlejšie dokazovanie, vykonanie ohliadky na mieste samom i podanie znaleckého posudku. Ani tieto skutočnosti však nemôžu ospravedlniť absolútnu nečinnosť súdu bez existencie zákonnej prekážky.

2. Ďalším kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v konaní, bolo správanie sťažovateľky ako účastníčky súdneho konania. V priebehu konania došlo na základe návrhu sťažovateľky k zmene účastníkov konania, jej správanie však nemožno hodnotiť ako také, ktoré by prispelo k doterajšej dĺžke konania.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, ktorého uplatnením ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného okresného súdu.

Konanie vo veci začalo 17. mája 2002, keď sťažovateľka spolu s ďalšími tromi žalobcami podali Okresnému súdu Bánovce nad Bebravou žalobu o určenie vlastníckeho práva. V období po podaní žaloby postupoval súd plynulo, keď vykonával úkony na zabezpečenie podkladov pre rozhodnutie vo veci. Súčasťou žalobného návrhu bol aj návrh na vydanie predbežného opatrenia, o ktorom Okresný súd Bánovce nad Bebravou rozhodol 25. apríla 2003 uznesením č. k. 4 C 174/02-159 tak, že návrh žalobkyne zamietol. Krajský súd v Trenčíne uznesenie súdu I. stupňa potvrdil.

Prvé pojednávanie vo veci sa uskutočnilo 23. marca 2004 za účasti všetkých účastníkov a bolo odročené na 27. apríl 2004 s tým, že účastníci predložia návrhy na dokazovanie. Na pojednávaní 27. apríla 2004 boli vypočutí navrhnutí svedkovia a pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom ustanovenia znalca z odboru geodézie a kartografie a vykonania ohliadky na mieste samom. V období po uskutočnení pojednávania si okresný súd vyžiadal informácie od Obecného úradu M. a Štátneho okresného archívu. Uznesením z 24. septembra 2004 č. k. 4 C 174/02-274 Okresný súd Bánovce nad Bebravou ustanovil znalca z odboru geodézie s tým, že jeho úlohy budú špecifikované po vykonaní ohliadky. Zaslal spis okresnému súdu 4. novembra 2004

(doručený 8. novembra 2004) za účelom jeho doručenia súdному znalcovi. Súdny znalec spis prevzal 20. januára 2005. Okresný súd Bánovce nad Bebravou ďalej 22. apríla 2005 požiadal znalca o vrátenie spisu, príp. oznámenie dôvodov, pre ktoré nebol znalecký posudok vypracovaný. Súdny znalec oznámil 4. mája 2005 okresnému súdu, že znalecký posudok vo veci nevypracoval z dôvodu, že sa neuskutočnila ohliadka na mieste samom a neboli mu stanovené úlohy pre podanie znaleckého posudku.

Zo spisu nie je možné zistiť, kedy došlo k oficiálnemu odovzdaniu spisu okresnému súdu na ďalšie konanie, ani kto je vo veci konajúcim sudcom, hoci zo zákona vyplýva, že od 1. januára 2005 prevzal agendu Okresného súdu Bánovce nad Bebravou okresný súd. Z uvedeného vyplýva, že k zbytočným priet'ahom vo veci dochádza od 24. septembra 2004, od ustanovenia súdneho znalca na podanie znaleckého posudku, pričom ani v čase podania sťažnosti ústavnému súdu 30. mája 2006 okresný súd jeho úlohy nešpecifikoval. Podanie znaleckého posudku pritom tvorí základný predpoklad pre meritórne rozhodnutie vo veci. Okresný súd uznal existenciu priet'ahov v konaní od 15. októbra 2004 (t. j. od času, kedy vo veci ako miestne príslušný konal ešte Okresný súd Bánovce nad Bebravou), pričom ani tento súd bez existencie zákonnej prekážky vo veci doposiaľ nevykonal žiadny úkon.

Ústavný súd z uvedených dôvodov považuje konanie, ktoré nie je právoplatne skončené, za konanie, ktoré je poznačené obdobím nečinnosti a zbytočnými priet'ahmi ako celok. Preto ústavný súd uzavrel, že doterajší postup okresného súdu nevedol k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky a že v jeho dôsledku došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu základného práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť

osoby, ktorej právo bolo porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Pretože namietané konanie ešte nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti právoplatne ukončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. BN - 4 C 174/02 ďalej konal bez zbytočných priet'ahov.

V nadväznosti na rozhodnutie ústavného súdu o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, zaoberal sa aj žiadosťou sťažovateľky o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré si uplatnila v sume 10 000 Sk, pričom dôvody pre jeho priznanie nešpecifikovala.

Zohľadňujúc všetky okolnosti prípadu ústavný súd dospel k záveru, že vyslovenie porušenia označených práv sťažovateľky a príkaz okresnému súdu, aby vo veci ďalej konal bez zbytočných priet'ahov, je postačujúce, a preto finančné zadosťučinenie sťažovateľke nepriznal.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním advokátom JUDr. L. S. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd ich vyčíslil sumou 5 788 Sk za dva úkony právnej pomoci podľa § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (vypočítanou zo základu nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky, ktorá bola v prvom polroku 2005 vo výške 16 381 Sk), t. j. dvakrát 2 730 Sk a dvakrát 164 Sk režijný paušál.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. augusta 2006